

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

JHL katsoo, että valvontalain mukaisen sääntelyn tulisi kohdistua kokonaisuudessaan sosiaalihuoltolain 14 §:ssä lueteltuihin palveluihin sekä myös arviomuistiossa käsiteltyihin lakeihin, joiden aseman Valvira on katsonut olevan epäselvä (sosiaalihuoltolain 28 §, lastensuojelulain 36 § ja vammaispalvelulain 34 nojalla myönnettävät palvelut). Epäselvää Valviran mukaan on myös sellaisten palveluntuottajien asema suhteessa valvontalakiin, jotka vastaavat tukiperheiden tai henkilöiden hankinnasta, sopimuksista ja valmennuksista. JHL kannattaa myös näiden sisällyttämistä selkeämmin valvontalakiin.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaamiseksi olisi syytä laajentaa lakia koskemaan myös henkilöstöä vuokraavia yrityksiä, jotka on suljettu lain ulkopuolelle.

Muistiossa tuodaan esiin, että valvontalain esitöiden mukaan tukipalvelut kuuluvat valvontalain soveltamisalaan silloin, kun ne ovat sosiaalihuollon palvelua asiakas- tai palvelusuunnitelmaan sisällytettyinä palveluna. Nykytulinnan mukaan tukipalvelut luetaan sosiaalipalveluksi myös silloin, kun tukipalveluntuottaja tuottaa palvelua sosiaalipalveluna asiakkaan sosiaalipalvelun tarpeeseen. JHL pitää tärkeänä, että tukipalvelut huomioidaan osana valvottavaa palveluketjua jatkossakin. JHL ei kannata Valviran toisaalla muistiossa esittämiä ehdotuksia tukipalvelujen rekisteröintivelvoitteiden keventämisestä. Valvira on esimerkiksi esittänyt, että tukipalveluntuottajien sääntelyä kevennettäisiin poistamalla rekisteröintivelvoite tukipalveluntuottajien alihankintaketjulta. Varsinkin tukipalvelujen osalta tilaajavastuun toteutumista tulee päinvastoin seurata tarkasti. Lain lähtökohtana on, että sosiaalipalvelu rekisteröidään kokonaisuutena, ja JHL:n mukaan näin tulisi olla jatkossakin.

JHL kiinnittää huomiota siihen, että apulaisoikeusasiamies on lausunnoissaan eduskunnan perustuslakivaliokunnalle ja eduskunnan lakivaliokunnalle korostanut perhehoidon valvonnan

riittämättömyyttä. Tämä on syytä huomioida myös valvontalain kehittämistarpeena. Myös muistiossa viitatus eduskunnan oikeusasiamiehen huomioidut turva-auttamispalvelujen valvonnasta on huomioitava. Turva-auttamispalvelu ei kuulu toistaiseksi valvontalain soveltamisalaan, kun sitä toteutetaan sosiaalihuoltolain 14 § 2 momentin perusteella, joka ei kuulu valvontalain piiriin.

Kehittämismuistiossa käsitellään laajasti vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua. JHL on jo lain valmisteluvaiheessa toistuvasti esittänyt, että myös henkilökohtaisen avun työnantajamalli tulisi sisällyttää valvontalain piiriin. Näin ei kuitenkaan ole toistaiseksi tapahtunut. On epäkohta, että merkittävin osa henkilökohtaisen avun palvelun toteuttamisesta jää valvonnan ulkopuolelle.

JHL ei myöskään kannata muistiossa viitattua esitystä siitä, että henkilökohtaisen avun palvelusetelituottajaksi voisi ryhtyä yksittäinen henkilö ilman rekisteröintimenettelyä. On kestävätilanne, että yhtä keskeisimmistä vammaispalveluista pyritään ohjaamaan kevyt- ja yksinyrittäjyyden suuntaan. Avustajien asema on jo nykyisellään haastava, kun työ on pitkälti osa-aikaista ja sirpaleista. Hyvinvointialueiden tulee kantaa vastuuta lakisääteisten palveluidensa säällisestä toteuttamisesta.

JHL haluaa kiinnittää huomiota siihen, että laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä lähtee siitä, että hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto.

Käytännössä hyvinvointialueilla on hyvin vähän omaa henkilökohtaisen avun palvelutuotantoa. Järjestämisvastuuta toteutetaan etenkin henkilökohtaisen avun työnantajamallilla. Työnantajamalli perustuu avustajien yksintyöskentelyyn toisen kotona ja siihen, että työnantajana toimii yksittäinen vammaisen henkilö tai hänen edustajansa. Tällä hetkellä työnantajamallilla työllistyy noin 18 000 henkilökohtaista avustajaa ja se on yleisin tapa järjestää henkilökohtaista apua. Tämän lisäksi kasvava osuus henkilökohtaisesta avusta toteutetaan palvelusetelillä tai ostopalveluna. On kestävätilanne, että näin suuri työntekijäryhmä jää suurelta osin vaille valvontaa ja etenkin järjestämisvastuullisten hyvinvointialueiden omavalvontaa.

Arviointimuistiossa viitataan myös käynnissä olevaan ammattihenkilölainsäädännön uudistamiseen, jossa ammattioikeuksiin kytketään vain asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta välttämättömät ja oikeasuhteiset edellytykset. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että lainsäädännöllä on määrä vähentää säänneltävien ammattien määrää merkittävästi. JHL on huolissaan uudistuksen suunnasta etenkin asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta.

Edustamme laajasti eri sotealojen ammattiryhmiä, kuten esimerkiksi lähihoitajia, hoiva-avustajia, välinehoitajia ja henkilökohtaisia avustajia. Ammattihenkilölainsäädäntö takaa ammattihenkilöille kuten lähihoitajille mahdollisuudet esimerkiksi ammatilliseen täydennyskoulutukseen. Realismi kentältä kuitenkin on, että tämän toteutumisessa on nykyiselläänkin haasteita. Lisäksi etenkin henkilökohtaisille avustajille, jotka eivät ole ammattihenkilöitä, ei käytännössä taata mahdollisuuksia täydennyskoulutukseen, vaikka tehtävät saattavat olla hoidollisesti tai ergonomisesti vaativia (esimerkiksi lääkkeen antaminen, haavahoito, katetrointi, hengityslaitteen käyttö, ensiapu, apuvälineiden käyttö). Myös työturvallisuuslain mukaisen perehdytyksen ja ohjauksen toteutumisessa on haasteita.

Arviointimuistiossa käsitellään myös valvontalain väliaikaisia muutoksia koskien yksittäisiä henkilöitä palveluntuottajina ja niiden mahdollista vakinaistamista. Valvontalain mukainen rekisteröintimenettely koskee kaikkia laissa tarkoitettua sosiaali- ja terveystaloutta tuottavia palveluntuottajia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Valvontalain sovelletaan sekä palvelussuhteen nojalla työskentelevän ammattihenkilön työntekijänä että yksityisenä elinkeinon harjoittajana valvontalain mukaisena palveluntuottajana toimivaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöön. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöihin sovelletaan aina myös ammattihenkilölainsäädäntöä. Arviointimuistiossa todetaan, että väliaikaisen sääntelyn esitöissä suurimmat riskit asiakas- ja potilasturvallisuudelle liittyisivät palveluihin, joita asiakkaat ja potilaat ostavat suoraan ehdotetun sääntelyn piiriin kuuluvalta palveluntuottajalta. Tästäkin syystä JHL vastustaa esitystä siitä, että yksittäinen henkilö voisi ryhtyä henkilökohtaisen avun palvelusetelituottajaksi ilman rekisteröitymisvelvoitetta. Asiakas- ja potilasturvallisuutta koskevat riskit tulee myös arvioida tarkkaan, mikäli väliaikaista lainsäädäntöä pyritään vakinaistamaan.

JHL pitää arviointimuistiossa esitettyjä huomioita palveluyksikön ja palvelupisteiden käsitteiden haasteellisuudesta tarpeellisina. JHL korostaa etenkin muistiosta esiin nousevaa riskiä siitä, että suurelle, eri palveluja ja toimipaikkoja kattavalle palveluyksikölle laadittu omavalvontasuunnitelma on väistämättä yleisluontoinen ja ylätasoinen, eikä se toimi päivittäisen asiakastyön apuvälineenä. Omavalvonnan tulee olla tosiasiallisesti mahdollista ja valvottavien toimintayksiköiden koko riittävän pieni, jotta tosiasiallista arjen tekemistä voidaan johtaa ja valvoa.

Arviointimuistiossa tuodaan lisäksi esiin, että vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä on koettu haasteelliseksi, sillä määritelmän mukaisesti hyvin moni nykyinen sosiaalihuollon palveluyksikkö sisältyisi valvontalain mukaiseen vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmään aiheuttaen valvontaviranomaiselle ennakkotarkastuksen velvollisuuden ja laajentaen aiempia ennakkotarkastuksen käytäntöjä. JHL näkee tämän kuitenkin perustelluksi toimintojen luonteen vuoksi. Vaativia sosiaalihuollon palveluja tuotetaan arviointimuistion mukaan muun muassa laaja-alaista erityisosaamista edellyttävissä lastensuojelun, päihdehuollon ja vammaispalvelujen asumispalvelu- ja kuntoutusyksiköissä sekä joissakin vastaavissa erikoistuneissa iäkkäiden palveluyksiköissä.

JHL yhtyy kuitenkin arviointimuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että sairaalan ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmää on perusteltua arvioida laajemmin samassa

yhteydessä, kun palveluyksikön määritelmää ja sen tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan. Ei ole tarkoituksenmukaista, että palveluyksiköksi on voitu pyrkiä määrittelemään esimerkiksi ympäri maan ulottuva toimipaikkakokonaisuus.

JHL kannattaa myös valvontalain täsmentämistä siltä osin, kun arviointimuistiossa käsitellään vastaanotto- ja säilöönottokeskusten toimintaa. Muistiossa esitetään, että mm. rekisteröintimenettelyistä, omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta koskevaa lainsäädäntöä sovellettaisiin vastaanottokeskuksiin niiden tuottaessa valvontalain mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, sekä niihin yksityisiin ja julkisiin palveluntuottajiin, joilta vastaanottokeskus hankkii sosiaali- ja terveyspalveluja. Myös järjestämisvastuu näistä palveluista tulisi määritellä viranomaiselle.

Kommenttine arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Valvira esittää väliaikaisen yksittäisiä henkilöitä palveluntuottajina koskevan valvontalain muutoksen vakinaistamista. Muistiossa todetaan, että poikkeuksen rajaaminen yhden hengen toimintaan on ollut Valviran mukaan perusteltua. Toisaalta yksin toimivien palveluntuottajien poikkeusmenettelyn toteuttaminen ei ole kaikilta osin ollut ongelmaton tilapäissäätelyn jatkoa arvioitaessa, joten Valviran mukaan tulisi huomioida lisätyötä. JHL korostaa myös asiakas- ja potilasturvallisuusriskien arviointia. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palveluihin, joita toteutetaan asiakkaiden kotona. Henkilökohtainen apu tulisi lisäksi erityisesti sulkea mahdollisen vakituisen poikkeuslainsäädännön ulkopuolelle.

Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvaan henkilöstöön voi tarvittaessa sisältyä myös vuokratyönä tai alihankintana toiselta palveluntuottajalta hankittu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö. Valviran mukaan säännöksessä käytetty sana myös on myös aiheuttanut epäselvyyttä siitä, tuleeko palveluyksikössä olla aina vähintään yksi oma työntekijä, vai voiko lain 9 §:n mukainen henkilöstö koostua täysin ulkopuolisista vuokratuista tai hankituista työntekijöistä. Asiaa on nykyisin tulkittu siten, että palveluyksiköllä ei tarvitse lähtökohtaisesti olla lainkaan omaa palvelussuhteista henkilöstöä, ellei erityislainsäädännön vaatimuksista muuta johdu.

JHL pitää tärkeänä periaatteita siitä, myös esimerkiksi vuokratyörytymisen työntekijät sekä sellaiset palveluntuottajana toimivat yksityiset henkilöt, joiden antamat palvelut palveluntuottaja hankkii alihankintana, kuuluvat palveluntuottajan henkilöstön piiriin. Olennaista on palvelun toteuttaminen palveluntuottajan lukuun, eikä palveluntuottaja ei voi siirtää vastuuta sen palveluyksikössä tarjottavista palveluista tai ammattihenkilöiden toiminnasta henkilöstöä vuokraavalle yritykselle. JHL pitää kuitenkin tärkeänä sitä, että kuten lain mukaan hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto, tulee myös palveluntuottajalla olla riittävä oma henkilöstö, joka ei tosiasiallisesti ole alihankintaa tai vuokratyövoimaa.

Palveluntuottajan vastuuhenkilöiden osalta todetaan, että tapauskohtaisesti tulisi arvioida, vaaditaanko useampaa vastuuhenkilöä toiminnan laajuuden tai monimuotoisuuden johdosta. Esimerkiksi silloin, kun palveluntuottaja tuottaa sekä terveyden- että sosiaalihuollon palveluja, ei välttämättä edellytettäisi erillisiä vastuuhenkilöitä, jos vastuuhenkilöllä on koko toiminnan edellyttämä asianmukainen koulutus ja kokemus. JHL pitää kuitenkin tärkeänä sitä, että vastuuhenkilöillä olisi riittävä osaaminen johdettavista tehtäväkokonaisuuksista. Esimerkiksi sosiaalipalveluidenkin sisällä muun muassa vanhus- ja vammaispalveluissa on osin eriävää lainsäädäntöä ja erilaisia toimintoja, vaikka ne voivat osin olla saman operatiivisen johdon alaisena. JHL:n jäsenistöltä saadun johtamista koskevan palautteen mukaan johdon (ja tässä tapauksessa myös vastuuvälvojan) tulisi olla riittävän lähellä arjen työtä, alaisia tulisi olla riittävän vähän ja hänen tulisi ymmärtää sekä johdettavien palveluiden sisältöä että moniammatillista työympäristöä.

JHL kannattaa arviointimuistiossa esitettyä sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan roolista säätämistä. Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan keskeisenä tehtävänä olisi varmistaa järjestelmätasolla hyvinvointialueen sosiaalihuollon lainsäädännön mukainen toiminta ja siihen liittyvä omavalvonta sekä edistää toiminnan kehittämistä ja kehittymistä vaikuttavampaan suuntaan.

Arviointimuistiossa todetaan, että tarkoitus on ollut, että palveluntuottajien ja niihin kytkeytyvien tahojen luotettavuus voitaisiin arvioida mahdollisimman laajasti. Jotta veloitteidenhoitoselvitys voitaisiin laatia myös valvontalain 7 §:n 5 momentissa tarkoitetuista yrityksistä ja yhteisöistä, tulisi valvontalain 18 §:n 2 momenttia sekä mahdollisesti Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 36-kohtaa muuttaa. Lisäksi tarpeellista olisi muuttaa valvontalain 7 §:n 5 momenttia siten, että siinä viitattaisiin 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin. Nyt 7 §:n 5 momentin mukaiset yhteydet voidaan tutkia vain, jos olemassa on kytkentä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin tosiasiallisiin päätösvaltaa käyttäviin. JHL kannattaa näitä esitettyjä muutoksia.

Kommenttine arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Arviointimuistiossa todetaan, että sosiaali- ja terveystalouden avopalvelujen osalta asiakas- ja henkilöstömäärien ilmoittaminen tilanteessa, jossa ei ole lakisääteistä henkilöstömitoitusta, on nähty tarpeellista hallinnollista kuormaa aiheuttavana toimenpiteenä, jolla ei ole suoraa yhteyttä asiakas- tai potilasturvallisuuden varmistamiseen. Palautteessa on esitetty, että henkilöstö tulisi ilmoittaa palveluittain vain asumispalveluista ja lastensuojelun laitoshoidossa sekä ammatillisessa perhehoidossa. Toisaalta on myös esitetty, että asiakaspaikkamäärät ja niihin suhteutetut henkilöstömitoitukset ovat valvonnan kannalta keskeisiä tietoja, joiden ei ole aina katsottu vastaavan esimerkiksi lupapäätöksessä määriteltyä asiakaspaikkamäärää tai ajankohtaisia tarpeita. Ajantasaisten tietojen on katsottu olevan tältä osin valvonnan näkökulmasta tarpeen.

JHL katsoo, että henkilöstöä ja asiakasmääriä koskevien tietojen ilmoittaminen on aivan keskeistä laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden ennakoinnin ja seurannan kannalta. Suurimmat haasteet ilmenevät etenkin niissä palveluissa, jossa lakisääteisiä henkilöstömitoituksia ei ole. Mitä väljempi palvelulainsäädäntö ja esimerkiksi mitoituksia koskevat määräykset, sitä isompia haasteita työoloihin ja palveluiden toteuttamiseen liittyy.

Arviointimuistiossa todetaan, että valvontalain 16 §:n 2 momentin 9-11 kohdassa säädetään myös rekisteröinnin yhteydessä toimitettavista asiakirjoista. Näitä ovat 27 §:ssä tarkoitettua palveluyksikköä koskeva omavalvontasuunnitelma, lääkehoitosuunnitelma ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) 27 §:ssä tarkoitettu tietoturvasuunnitelma (9 kohta), suunnitelma valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisesta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta (kohta) sekä pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma ja 19 §:ssä tarkoitettu poistumisturvallisuusselvitys palveluntuottajan käytössä olevien tilojen osalta (11 kohta). JHL katsoo, että näiden asianmukaisuuden arvioinnin kannalta tiedot henkilöstöstä ja asiakkaista ovat välttämättömiä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Arviointimuistiossa todetaan, että valvontaviranomaisten käsityksen mukaan hyvinvointialueilla on korkea kynnys käyttää sopimusvalvonnan keinoja. Syyksi on arveltu hyvinvointialueiden oman palvelutuotannon vähäisyyttä tai riittämättömyyttä. Haasteena on nähty muun muassa se, miten hyvinvointialue kykenee palvelunjärjestäjänä valvomaan yhdenmukaisesti sekä oman, että ostamansa palvelutuotannon laatua. Toisaalta haasteena on nähty myös se, että hyvinvointialueilta puuttuu oman tuotannon valvonnassa vastaavat keinot kuin niillä on käytössä yksityisten palveluntuottajien valvonnassa.

Muistiossa todetaan lisäksi, että hyvinvointialueiden näkökulmasta järjestämisen omavalvonnassa on kyse omavalvontaohjelman toimeenpanon valvonnasta. Hyvinvointialueilla on myös tunnistettu, että omaan organisaatioon kohdistuvaan valvontaan voi liittyä eturistiriitoja.

JHL pitää näitä kahdessa yllä olevassa kappaleessa olevia arviointimuistion sitaatteja tärkeinä. Muun muassa henkilökohtaisen avun kohdalla on syytä arvioida, että hyvinvointialueiden hyvin vähäinen oma palvelutuotanto nostaa puuttumisen kynnyksestä henkilökohtaisen avun käytäntöihin. Lisäksi voi olla myös niin, että osaaminen palveluiden sisällöistä ja esimerkiksi lain edellyttämistä käytännöistä voi olla heikolla tasolla. Oman tuotannon määrällä on siis hyvin todennäköisesti yhteys sekä valvontahaluun että -osaamiseen, vaikka tarve nimenomaisesti kasvaa mitä suurempi osa järjestämisvastuun alaisesta tuotannosta tapahtuu muuten kuin omana toimintana.

JHL katsoo, että mitä suurempi osuus palvelutuotannosta on muuta kuin hyvinvointialueiden omaa tuotantoa, sen tulisi näkyä myös priorisointina näiden toimintojen omavalvonnan osalta palvelunjärjestäjänä.

JHL kannattaa myös apulaisoikeuskanslerin esitystä omavalvontaohjelmasta säätämisestä asetuksella. Arviointimuistiossa todetaan, että apulaisoikeuskanslerin käsityksen mukaan omavalvontaohjelmasta annettava asetus ohjaisi ja selkeyttäisi erityisesti järjestämisvastuun

omavalvontaa. Asetus olisi sitova, ja sillä voitaisiin yhdenmukaistaa ja ohjata nimenomaan hyvinvointialueilla pohdituttanutta järjestämistä omavalvontaa.

Palveluntuottajan omavalvontaa koskien JHL kiinnittää huomiota seuraavaan seikkaan arviointimuistiossa: Suurissa palveluyksiköissä palvelusuunnitelmat voivat jäädä liian ylätasoiseksi ja yleisluontoiseksi, jolloin ne eivät näy käytännössä palveluntuottajan tai yksiköiden toiminnassa eivätkä toimi päivittäisen asiakastyön apuvälineenä. Palautteessa on pohdittu jopa sitä, että palveluyksiköillä olisi omavalvontaohjelma ja lisäksi yksikkö- tai toimipistetasolla omavalvontasuunnitelmat, jotta viranomaisvalvojen vaatimukset täyttyvät. JHL pitää tätä kannatettavana, jotta omavalvonta toimisi sille annettujen kunnianhimoisten tavoitteiden mukaisesti.

Ilmoitusvelvollisuutta koskevaan pykälään liittyen tärkeä nosto on myös vastatoimien kieltä ilmoituksen tehneeseen henkilöön liittyen. Kiellettyä on myös estää tai yrittää estää henkilöä tekemästä pykälässä tarkoitettua ilmoitusta. Nämä ovat aivan keskeisiä elementtejä, jotta omavalvonta voi aidosti toimia. Toisaalta tärkeää on myös arvioida muistiopalautteessa esiin nostettua seikkaa: Palautteessa on myös tuotu esille, että potilasturvallisuustyössä on aiemmin korostettu avointa, syylistämätöntä kulttuuria ja tapausten anonymiä käsittelyä. Vakavien vaaratapahtumien tutkinta perustuu systeemilähtöiseen turvallisuusajatteluun, jossa tarkastelun kohteena ei ole yksittäinen työntekijä, vaan koko monimutkainen toimintajärjestelmä, jossa vaaratapahtuma sattui. Nykyinen sääntely ja sen tulkinta on palautteen mukaan johtanut tilanteisiin, jossa systeemivirheen aiheuttama vaaratilanne on käytännössä johtanut ammattioikeuksien rajaamiseen tai poistoon. Näin ei pitäisi olla, ja tämä palaute tulisi huomioida lain kehittämistyössä ja lain soveltamisessa käytännön toimintaan työpaikoilla.

Arviointimuistiossa todetaan apulaisoikeuskanslerin kantana, että sosiaali- ja terveysministeriö ei ole antanut valvontalain 31 §:n 1 momentin mukaista asetusta omavalvontaohjelman yleisestä sisällöstä, laadimisesta ja seurannasta. Sellaisen säätäminen kuitenkin ohjaisi ja selkeyttäisi erityisesti järjestämistä omavalvontaa. JHL kannattaa asetuksen säätämistä.

Kommenttine arviointimuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

Valvira on ehdottanut eri seuraamuslajien (hallinnollinen ohjaus ja kehoitus) ja niiden ankaruusasteikon selkiyttämiseksi, että kehoitus siirrettäisiin omaksi pykäläksi ennen hallinnollista ohjausta. JHL kannattaa tätä esitystä.

Kommenttine arviointimuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

Arviointimuistiossa todetaan, että Valvira on esittänyt lainsäädäntöä täsmennettäväksi siten, että henkilöstöä välittävälle yrityksille säädettäisiin velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle havaitsemastaan asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavasta toiminnasta sekä virastolle oikeus saada tietoa näiltä yrityksiltä salassapidon estämättä.

Valviran mukaan valvontahavaintojen perusteella vuokratyövoimassa on ylliedustettuna ammattihenkilöitä, joiden kohdalla on harkittava turvaamistoimenpiteitä potilas- ja asiakasturvallisuuden varmistamisessa.

JHL kannattaa näiden Valviran näkökantojen huomioimista 10.1 § kehittämässä.

Kommenttine arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

JHL korostaa sitä, että valvontalain muutosten ja ammattihenkilölainsäädännön uudistaminen pitää valmistella siten, että kumpikin lakikokonaisuus huomioi tarvittavat muutokset, eikä niihin sisälly sisällöllistä ristiriitaa.

Kommenttine arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

JHL kannattaa kohdan 12.1 esitystä: Omavalvontamenettelyjen tukeminen on ollut yksi Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen tehtävistä. Keskuksen asemasta, tehtävistä ja rahoituksesta tulisi niiden vakiinnuttamiseksi säätää lailla.

Muut kommenttine arviomuistiosta

JHL kiinnittää huomiota siihen, että arviomuistiossa todetaan, että jo valvontalain esitöiden mukaan tavoissa tuottaa sosiaali- ja terveystalvolutu on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Palvelutuotanto on laajentunut ja monimuotoistunut: Alihankinta, kotiin vietävät ja etäpalvelut ovat lisääntyneet. Arviomuistiossa todetaan myös, että lisääntynyt yksityisten sosiaali- ja terveystalvolutu osuus lisää myös valvonnan tarvetta. Johtopäätöksenä kuitenkin on, ettei valvontaan käytettäviä resursseja ole kuitenkaan mahdollista lisätä palvelujen määrän kasvua vastaavasti.

JHL katsoo, että palveluiden laadun valvonnan tulisi toteutua jo ennaltaehkäisevästi, esimerkiksi henkilöstön pohjakoulutuksen tasoa varmistamalla. JHL pitääkin tilannetta ristiriitaisena, kun samanaikaisesti käynnissä on myös ammattihenkilölainsäädäntöä koskeva uudistus, missä tämän hetken tietojen mukaan pyrkimyksenä on myös vähentää ammattihenkilöstatuksella työskentelevien ammattinimikkeiden määrää ja ammattihenkilöihin kohdistuvaa sääntelyä merkittävästi. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa keskeisen ammattihenkilöryhmän, lähihoitajien, asema on tällä hetkellä täysin auki. Mikäli esimerkiksi lähihoitajien työhön kohdistuva sääntely lieventyy ammattihenkilölaissa, tulee asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvät riskit huomioida painavasti valvontalainsäädännössä. Kumpikin lainsäädäntö ei voi irtisanoutua valvonnan päävastuusta, vaan toiseen lainsäädäntöön tehtävät muutokset on huomioitava myös toisen valvonnan kehittämistarpeina.

Valvontalain henkilöstöä koskevia kirjauksia on täsmennettävä merkittävästi työnantajan vastuiden osalta. Työnantajan vastuut ammatillisen täydennyskoulutuksen mahdollistamisesta koko henkilöstölle sekä työturvallisuuslain mukaisten perehdytys- ja ohjausvelvollisuuksien toteuttaminen työsuhteen aikana tulisi selkeästi kirjata esimerkiksi lain henkilöstöä koskevaan pykälään. Näiden

toteutumista on seurattava ja valvottava myös osana järjestämisvastuullisen hyvinvointialueen omavalvontaa.

Tuominen Laura
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry